

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode d.d. 17 april 2020 – 11:00 uur d.d. 20 april 2020

(Ministerie van Defensie) | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie

10.2e

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- Nederland kijkt reikhalzend uit naar dinsdag en vraagt zich af: worden de maatregelen versoepeld? Hoewel er nog geen verregaande versoepeling wordt verwacht en dit doorgaans ook nog niet verstandig wordt geacht, ligt er veel nadruk op hoe Nederland zich voorbereidt op de toekomstige anderhalvemetersamenleving.
- In de media zijn er verschillende verhalen over hoe onder meer de zorg, het onderwijs, horeca en OV verder moeten zodra er een eerste versoepeling van de maatregelen komt. Zo bereidt de zorg zich voor op de 'uitgestelde' reguliere zorg, zegt de horecabranche dat de anderhalvemetersamenleving vanuit financieel oogpunt niet te doen is, denkt het OV maar een kwart van het normale aantal reizigers te kunnen vervoeren en is er onenigheid over het al dan niet voorzichtig openen van de scholen. Er is ook meer nadruk op de 'coronamoehheid' onder Nederlanders en de moeite die een toenemend aantal mensen afgelopen weekend had om binnen te blijven.
- De corona-apps blijven onderwerp van gesprek, met afgelopen dagen veel aandacht voor de appathon die niet als een 'onverdeeld succes' wordt gezien door de gebreken die de apps vertonen. Privacy blijft onderwerp van gesprek.
- Er is veel discussie en aanhoudende kritiek op de staatssteun voor grote bedrijven zoals KLM en Booking.com.

Karakterisering berichtgeving

- Er wordt vooruitgekeken naar de persconferentie van dinsdag en het leven in de anderhalvemetersamenleving. Leidende vragen daarbij zijn: 'Moeten we maatregelen gaan versoepelen?', 'In hoeverre kunnen apps bijdragen aan de exitstrategie?' en 'Hoe staat de ziekenhuiszorg ervoor?' Experts zeggen in een groot artikel van De Telegraaf dat een 'verregaande versoepeling' van de maatregelen er nog niet in zit na 28 april. 'Te vroeg voor versoepeling' kopt de krant in grote rode letters op de voorpagina.
- Het beeld in de media wijst erop dat Nederlanders afgelopen weekend meer moeite hadden om binnen te blijven. Nu een geleidelijke opheffing van de maatregelen aan de horizon gloort, lijkt de 'coronamoehheid' toe te nemen. Er is minder aandacht voor de gebieden die rustig bleven en volgens media nam de drukte zondag met het mooie weer toe. Foto's van enkele drukbezochte stadsparken ('Park-Piraten' kopt De Telegraaf) en incidenten waar de politie moest ingrijpen bij een 'coronapoker'-evenement en een studentenfeest in Groningen gaan rond.
- Verschillende partijen (waaronder het Veiligheidsberaad) zien dat mensen ondertussen 'soepeler' omgaan met de regels. Sommige dingen 'kunnen wel weer', zo voelt Nederland zich ondertussen vrijer om weer te gaan barbecueën. Enkele media kijken hierbij ook naar protesten in de VS afgelopen weekend als bewijs dat mensen 'genoeg van de 1,5m' (De Telegraaf) krijgen.
- Wat betreft versoepeling blijven media herinneren aan de behoudende boodschap van premier Rutte. En behalve de roep om meer bewegingsvrijheid voor jongeren, lijkt men niet veel druk te zetten op verregaande versoepeling van maatregelen. Daar zou het nog 'te vroeg' voor zijn. Opvallend is het nieuws dat dalende IC-cijfers te verklaren zijn door een verminderde opname van ouderen. Deze bevinding van Trouw wordt vanochtend breed overgenomen.
- Nu de 'ergste piek' voorbij lijkt komen allerlei zorgmijders weer in beeld bij zorgverleners; slachtoffers van ongevallen, 'verwarde' personen die zichzelf verwaarlozen en mensen met psychische problemen zoals angst en depressie. Daarnaast zijn er sinds 12 maart 360.000 patiënten minder dan normaal naar het ziekenhuis doorverwezen. 'Nu komt de golf aan uitgestelde zorg', schrijft de Volkskrant.

- Veel aandacht voor de anderhalve meter-economie: sectoren zeggen momenteel voorbereidingen te treffen om te kunnen heropenen onder de nieuwe regels. De horecabranche zegt dat de anderhalve meter-samenleving voor de meeste horecabedrijven vanuit financieel oogpunt niet te doen is. Tegelijkertijd verschijnen er verhalen van ondernemers die door de coronacrisis faillissement hebben moeten aanvragen. O.a. De Telegraaf en Trouw schrijven over de 'noodkreet' van het OV, waar hooguit 20-25 procent van het normale aantal reizigers mee zou kunnen in een anderhalvemetersamenleving. Er worden blijvende veranderingen na de coronacrisis verwacht voor het reisgedrag en het thuiswerken van Nederlanders.
- Deskundigen en belangbehartigers laten de afgelopen dagen veelvuldig hun mening horen over het al dan niet voorzichtig heropenen van de scholen. Waar deskundigen aangeven dat het onder strenge voorwaarden mogelijk zou moeten zijn, vinden leraren(bonden) dat het risico te groot is of dat de maatregelen praktisch niet haalbaar zijn. Dit weekend bleek uit onderzoek dat ouders niet alleen verdeeld zijn over het heropenen van de scholen maar ook over het benutten van de zomervakantie om lessen in te halen.
- Media schrijven veelvuldig over de appathon van afgelopen weekend die niet als erg succesvol wordt gezien. 'Corona-app lijkt verder weg na weekendje pitchen' (FD), 'Deskundigen zeer kritisch' (NOS), 'Eerste corona-apps 'slordig haastwerk' (de Volkskrant), 'ministerie kleunt mis met appathon' (NRC). Er is kritiek op de haast van het proces en er wordt gewezen op de datalek in een van de apps. De privacywaarborgen blijft onderwerp van gesprek.
- Er is aanhoudende kritiek op verzoeken voor staatssteun van grote bedrijven als Booking.com en 'staatslieveling' KLM. Er wordt opnieuw gepleit voor aanvullende eisen aan het verstrekken van staatssteun.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Uit cijfers van de John Hopkins Universiteit blijkt dat het dodental in Europa (Rusland niet meegeteld) nu opgelopen is tot 100.233 doden.
- In de Limburgse gemeente Peel en Maas is het sterftecijfer tot vier keer zo hoog dan normaal. Twee van de dorpen kampen met hoge besmettings- en sterftecijfers: Meijel en Kessel. Tussen 1 en 30 maart zijn 101 mensen overleden. En deze maand, tot en met gisteren, alweer 65. Ze stierven niet allemaal aan corona.
- Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het RIVM blijkt dat sinds de uitbraak van het coronavirus wekelijks tweeduizend mensen meer zijn gestorven. Per provincie en gemeente fluctueert dit aantal.

Schade

- Sinds het begin van de intelligente lockdown besteedt de Nederlandse consument 13 procent minder dan een jaar geleden in dezelfde periode. Herstel van de verwachte recessie zal moeizaam verlopen, verwacht ABN Amro.
- Twee op de drie ondernemers van het MKB heeft door de coronacrisis te maken met enorme omzetsdalingen. Ze maken ook op grote schaal gebruik van de overheidsmaatregelen, maar bij de banken klopt deze groep nog niet massaal aan, blijkt uit een studie van onderzoeksbureau Panteia.
- Werknemers van bedrijven die als gevolg van maatregelen tegen het coronavirus in de problemen komen, zijn vaak jongeren en mensen met een laag inkomen, blijkt uit cijfers van het CBS.
- De reisbranche lijdt de komende periode naar verwachting zo'n 1 miljard euro schade door de coronacrisis.

Scenario's

- Eddy van Doorn, bestuurder bij GGZ Nederland en GGZ-instelling Reinier van Arkel in Den Bosch, bereidt zich voor op een groep nieuwe patiënten die een 'mentale dreun' heeft gehad in coronatijd. Denk aan zorgpersoneel dat onder hoge druk heeft moeten werken, of coronapatiënten die op de verpleegafdeling of intensive care hebben gelegen.

Informatiebehoefte

- Ouderen die ernstig ziek worden door het coronavirus worden minder snel doorverwezen naar de intensive care. Die keuze verklaart vermoedelijk de daling van het aantal patiënten op de IC's, schrijft Trouw o.b.v. cijfers van de stichting Nationale Intensive Care Evaluatie (NICE). De daling duidt vermoedelijk niet op een afname van het aantal ouderen met corona, schrijft de krant. Zij worden waarschijnlijk vaker thuis behandeld. Hoeveel meer ouderen nu thuis sterven aan corona, is niet bekend.
- Nu het aantal coronapatiënten wat lijkt af te nemen en er enige ruimte ontstaat op de intensive care en de andere afdelingen, komen er weer slachtoffers van ongevallen binnen. Deze patiënten zijn de eerste golfjes van het stuwmeer aan zorg dat ziekenhuizen, huisartsen, fysiotherapeuten en tandartsen moeten zien weg te werken nu de reguliere zorg weer op gang kan komen, na anderhalve maand nagenoeg stil te hebben gelegen.
- De 25 burgemeesters in het Veiligheidsberaad dringen er bij het kabinet op aan om alle evenementen, van voetbalwedstrijden tot festivals en concerten, tot 1 september af te gelasten.
- 55% van de respondenten in een peiling van Maurice de Hond vindt dat we met exit-maatregelen kunnen beginnen, ook al is er nog een kans om besmet te worden. 35% wil de lockdown handhaven tot het virus (vrijwel) weg is.
- In een enquête van KENSØN onder de 2500 Nederlanders verwacht 25% een versoepeling van maatregelen vanaf 28 april. In het meest optimistische scenario geeft meer dan 40% van de ondervraagden aan te denken dat 'normale' en betere tijden in juni of juli gaan aanbreken. In het realistische scenario gaan de ondervraagden uit van een beduidend langere impact.
- Het idee dat 5G en het coronavirus verband houden met elkaar wordt op internet steeds populairder, concludeert NRC na onderzoek m.b.v. software die interacties op diverse platforms inventariseert.
- Vakbond BOA ACP meldt o.b.v. een enquête dat 90 procent van de boa's het aantal geweldsincidenten ziet stijgen tijdens de coronacrisis. 57 procent voelt zich niet meer veilig.
- Maandag van 17.00 tot 17.10 uur gaan eigenaren en medewerkers van horecagelegenheden tijdens de actie 'De horeca staat stil' de straat op om aandacht te vragen voor hun moeilijke positie tijdens de coronacrisis én in een toekomstige anderhalvemetermaatschappij.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Naleving maatregelen

- Er is relatief weinig aandacht voor gebieden die rustig bleven. Volgens media nam drukte toe met het mooie weer op zondag. Verschillende partijen (waaronder het Veiligheidsberaad) zien dat mensen ondertussen soepeler omgaan met de regels. Een woordvoerder van Veiligheidsberaad: "Samen barbecueën in de tuin zag je enkele weken geleden nog helemaal niet, maar dit soort activiteiten met meerdere mensen neemt iets toe."
- Uit cijfers van Google en de politie blijkt dat in de week tot zaterdag 11 april het aantal bezoekers van parken, bossen en stranden tussen de 30 en 65 procent hoger lag dan aan het begin van dit jaar. Dat is meer dan in de eerste weken van isolatie. Het aantal telefoons dat Google op een doordeweekse dag in een slaap- of woonkamer registreert, is vrij stabiel: bijna een vijfde meer dan normaal. In de weekenden blijkt binnenblijven toch iets lastiger: slechts 11 procent extra bleef vorige week zaterdag binnen, iets minder dan in de weken ervoor.

Zorg

- Op Schiphol is maandag een vrachtvliegtuig vanuit China geland met 800.000 mondkapjes voor medisch personeel.

Economie & bedrijfsleven

- Uit een rondgang van AD langs verschillende branche- en koepelorganisaties blijkt dat Nederlanders vaak het abonnement op de sportschool aanhouden, geen geld terugvragen voor concertkaartjes en vaak de schoonmaker doorbetalen, ook al komt hij of zij niet. 'De solidariteit is groot', aldus AD.

- Bijna de helft van de fysieke boekhandels verwacht binnen een half jaar om te vallen, blijkt uit cijfers de Koninklijke Boekverkoopersbond (KBb).
- Het Kadaster ziet voornamelijk geen grote effecten coronacrisis op de woningmarkt. Ook makelaars zien nog geen redenen voor somberheid.
- De RAI Vereniging pleit voor meer Europese samenwerking en coördinatie bij het opstarten van de mobiliteitsindustrie, anders gaan honderdduizenden banen onnodig verloren. Nederland moet hierbij het voortouw nemen.
- Onderzoek onder 1.111 consumenten in Nederland laat zien dat het koopgedrag van de Nederlandse consument gedurende de laatste twee weken van maart niet sterk beïnvloed is door financiële zorgen.
- De inspectie beboet bijna geen bedrijven die onvoldoende maatregelen hebben genomen om hun werknemers te beschermen tegen het coronavirus. Dat stelt Vakbond CNV op basis van een inventarisatie.

Horeca

- Vakbonden CNV Vakmensen en FNV Horeca werken niet mee aan een voorstel van Koninklijke Horeca Nederland (KHN) om tijdens de lockdown het vakantiegeld tijdelijk niet uit te betalen en ook de pensioenopbouw en de premie-inleg van werknemers te stoppen. KHN roept zijn leden op dan maar met individuele werknemers om de tafel te gaan zitten en te praten over opschorten van vakantiegeld en pensioenopbouw.
- KHN denkt dat zonder extra overheidssteun het doek valt voor 30 tot 40 procent van de horecazaken.
- Een petitie en een advertentiecampagne, bedacht door twee horecaondernemers, moeten het kabinet ertoe bewegen een beter hulppakket voor de horeca te maken.
- De Nederlandse tak van horeca-uitzendbureau Mise en Place is failliet. Door het faillissement verliezen 160 vaste medewerkers en ruim 3500 uitzendkrachten hun baan.

Arbeidsmarkt

- Veel Nederlanders die nu noodgedwongen thuiswerken, willen dat (deels) blijven doen na de coronacrisis. Ook verwacht een aanzienlijk deel vaker op afstand te blijven vergaderen in plaats van op kantoor. Dit blijkt uit onderzoek van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM).
- Een onderzoek van vacatureplatform Spielwerk laat zien dat bijna de helft van de bedrijven gewoon doorgaat met de werving van arbeidskrachten.
- Het aantal arbeidsmigranten dat in Nederland in de problemen is geraakt door de coronacrisis neemt enorm toe. Dat concludeert FairWork, een ngo die arbeidsmigranten adviseert over hun rechten.
- De reïntegratie van duizenden zieke werknemers loopt vertraging op door de coronabeperkingen. Vakbond CNV roept het UWV daarom op de loondoorbetalingsperiode te verlengen.
- Het UWV ontving tot nu toe 97.338 NOW-aanvragen (stand vrijdagmiddag).
- BNR meldt zaterdag dat het Rijk inmiddels het loon aanvult van meer dan 1,5 miljoen werknemers.

Luchtvaart en openbaar vervoer

- NS gaat vanaf 29 april iets meer treinen inzetten. Maar die blijven wel alleen bedoeld voor zorgmedewerkers, vakkenvullers en anderen die echt noodzakelijk met de trein moeten reizen.

Kinderopvang

- In de media ruim aandacht voor de aankondiging dat ouders die gebruikmaken van kinderopvang de eigen bijdrage terugkrijgen die ze hebben doorbetaald in de periode van 16 maart tot 28 april. Het bedrag wordt in juni, of uiterlijk juli, overgemaakt. Dit bericht wordt snel na publicatie gedeeld op sociale media.
- Gjalte Jellesma (Boink) reageert kritisch op het feit dat ouders die geen kinderopvangtoeslag ontvangen buiten de regeling vallen. Het gaat naar zijn inschatting om enkele duizenden ouders, 'de groep die de overheid tot nu toe geen cent gekost heeft'. Jellesma heeft verder kritiek op het feit dat ouders de eigen bijdrage boven het maximumuurtarief niet vergoed krijgen.
- Emmeline Bijlsma (Brancheorganisatie Kinderopvang) doet een dringend beroep op alle organisaties om het bedrag dat boven het maximum uurtarief is betaald, aan ouders terug te geven.
- Op sociale media uiten ouders en beroepskrachten hun bezorgdheid over hoe de sector bij heropening om kan gaan met de anderhalve meter-regel.

- De Brancheorganisatie Kinderopvang maakt zich zorgen over signalen dat in sommige gemeenten 24/7 noodopvang wordt georganiseerd door kinderen op te vangen op het woonadres van een beroepskracht.

Justitie en Veiligheid

- Rechtbanken krijgen deze week een instrument om 'onnodige corona-gerelateerde faillissementen' te voorkomen. De Stichting Insolventie Mediation (SIM) opent speciaal daarvoor een digitaal bemiddelingsloket.

Grenscontroles

- Het was zaterdag druk bij de grensovergang op de N280 bij Roermond door de grenscontroles door onder andere de marechaussee.

Nederlanders in het buitenland

- Nederland probeert samen te werken met andere EU-landen om een doorbraak te forceren in het repatriëren van gestrande burgers uit Marokko. Alle EU-landen hebben moeite met het repatriëren van hun onderdanen, vooral landen met een groot aandeel burgers van Marokkaanse komaf, zoals Frankrijk, België, Spanje en het Verenigd Koninkrijk. De grenssluiting in Marokko is zo strikt, dat het land ook niet toestaat dat de eigen landgenoten terugkeren.

Betekenisgeving

Corona-apps

- Er is veel kritiek op de apps die afgelopen weekend konden worden getest. Volgens Trouw kregen experts die kritiek hadden op de haast waarmee het ministerie een corona-app wil ontwikkelen, dit weekend gelijk. 'De zeven geselecteerde ontwerpen vertonen nog te veel gebreken'. Volgens de Volkskrant werd de appathon geen 'onverdeeld succes'. Zondag eindigde de onderneming met een pijnlijk datalek, onduidelijkheid over privacywaarborgen, en onbeantwoorde vragen over het algehele nut van het project. (...) Wijzende op het datalek zegt RTL-verslaggever Jeroen Wetzels in het journaal: 'Experts uit de laatste dagen zware kritiek op de selectieprocedure van de nieuwe corona-app, het is te haastig, te chaotisch. En dat geeft het risico op grote fouten. En dat is precies wat nu gebeurd is. Volgens het AD lijkt het vertrouwen van het publiek iets te groeien.'
- Landsadvocaat Reimer Veldhuis concludeert dat geen van de zeven apps voldoet aan de vooraf opgestelde eisen. Ook ontwikkelaars, computerbeveiligers en privacy-experts zijn kritisch.
- Gezondheidseconoom Xander Koolman noemt de discussie over privacy over de corona-app teleurstellend. "We hebben nu dringend alternatieve maatregelen nodig om de besmetting onder controle te houden, zodat de economie weer open kan."
- Bits of Freedom-directeur Evelyn Austin zegt gisteravond in het RTL Nieuws dat de enige manier waarop mensen die app gaan gebruiken, is als de overheid ons kan 'garanderen' dat onze gegevens in veilige handen zijn. "...en dit weekend heeft laten zien dat die belofte niet kan worden gemaakt."

Aanloop naar mogelijke versoepeling

- Brabantse ziekenhuizen willen de teugels voorlopig nog niet laten vieren als het om de corona-maatregelen gaat. Volgens directeur van het Elisabeth Tweesteden Ziekenhuis en voorzitter van het Regionaal Overleg Acute Zorg in Brabant, Bart Berden is het daar nog veel te vroeg voor.
- Tegenover De Telegraaf waarschuwen virologen Bert Niesters en Ab Osterhaus, arts-microbioloog Marc Bonten, gezondheidseconoom Xander Koolman en hoogleraar gezondheidseconomie Wim Groot dat dit slechts de eerste fase van de 'rampenbestrijding' was. Volgens de deskundigen zijn de zogenaamde 'ankerpunten' van premier Rutte - druk op de zorg, het beschermen van ouderen en kwetsbaren en de besmettelijkheidsgraad - niet 'op orde'. "We mogen voorzichtig positief zijn, maar als we de maatregelen loslaten zal het probleem van overvolle ic's snel terugkomen", waarschuwt Niesters.
- Niesters krijgt bijval van collega-viroloog Ab Osterhaus. "... "We zien in andere landen, waar men de situatie redelijk onder controle had, dat versoepeling van maatregelen direct weer tot grote problemen heeft geleid. In de volgende fase is het belangrijk om nieuwe coronabrandhaarden direct de kop in te drukken", zegt Osterhaus. "Zoals men dat in Zuid-Korea doet, daar wordt heel uitgebreid getest."

- Maar het testbeleid hier is een 'enorm punt van zorg'. Arts-microbioloog Marc Bonten van het UMC Utrecht uitte gisteren in WNL op Zondag kritiek op de weinige hoeveelheid testen die hij aangeboden krijgt.
- Volgens gezondheidseconoom Xander Koolman moet er snel een extra set maatregelen worden genomen, waardoor een deel van de economie weer kan worden opgestart. Naast de mondkapjes in verzorgings- en verpleeghuizen, denkt hij aan maatregelen als beschermingsmiddelen bij contactberoepen zoals kappers en fysiotherapeuten. Ook pleit hij voor dwingende isolatie en quarantainemaatregelen, als mensen via de app die nu 'getest wordt' te horen krijgen dat ze twee weken thuis moeten blijven. Koolman stelt dat er zonder aanvullende maatregelen weinig reden voor optimisme is. "Als die alternatieve maatregelen, zoals een app, niet snel van de grond komen en daardoor de besmettingsgraad niet verder zal dalen, dan kunnen we überhaupt weinig verlossing verwachten. Dat kost de economie vele miljarden per maand. Wacht hier lang genoeg mee en de druk vanuit de samenleving om de maatregelen te versoepelen zal snel toenemen, ook als dit ten koste zal gaan van de gezondheid van velen."
- Zijn collega Hoogleraar gezondheidseconomie Wim Groot is iets optimistischer. "Het gaat voorzichtig de goede kant op. Ik denk niet dat dinsdag gezegd wordt dat maatregelen direct versoepeld worden, maar bijvoorbeeld vanaf begin mei, zodat bedrijven zich kunnen voorbereiden. Ik denk aan het verplicht gebruik van mondkapjes bij contactberoepen..." Groot denkt dat de scholen op kortere termijn in aanmerking komen voor heropening... De hoogleraar noemt de fase waarin we de afgelopen weken zaten 'een vorm van rampenbestrijding', zo zegt hij.
- GGZ Nederland-bestuurder Eddy van Doorn kijkt met smart uit naar dinsdag, in de hoop dat het kabinet een versoepeling van de coronamaatregelen aankondigt. "Hoe langer de maatregelen duren, des te meer patiënten in de knel zullen komen. Onrust, verwaarlozing en huiselijk geweld zullen verder toenemen..."

Zorg

- Volgens directeur van het Elisabeth Tweesteden Ziekenhuis en voorzitter van het Regionaal Overleg Acute Zorg in Brabant, Bart Berden, verdient de behandeling van niet-corona patiënten meer aandacht. Om die reden gaan hij en zijn collega's de zorg voor deze groep weer langzaam opbouwen. Op dit moment krijgt een aantal patiënten door alle aandacht die er aan corona wordt besteedt, niet de zorg die zij verdienen, zo geeft Berden toe.
- Nu de ergste piek van ziekenhuisopnames voorbij lijkt, stuit ambulancepersoneel op verwaarlozing en verward gedrag. Vaak gaat het om psychiatrisch patiënten of licht dementerenden die thuiswonen, maar bij het wegvallen van hun dagbesteding of wekelijkse bezoeken van hulpverlener of mantelzorger nu de weg kwijtraken.
- GGZ Nederland merkt dat patiënten met psychische problemen zorg mijden. In de afgelopen maand halveerde het aantal nieuwe patiënten dat zich bij de huisarts meldt met psychische klachten zoals angst of depressie. Ook bij de crisisdienst was het stiller dan normaal. Maar vorige week begon het aantal crisisopnames in Brabant weer te stijgen, vertelt Eddy van Doorn, bestuurder bij GGZ Nederland en GGZ-instelling Reinier van Arkel in Den Bosch.
- Verzekeringsartsen van het UWV kunnen vanwege het coronavirus geen fysieke medische beoordelingen uitvoeren om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor een uitkering. De telefonische gesprekken die hiervoor in de plaats komen, zullen echter leiden tot fouten, zegt de bond van verzekeringsartsen tegen Novag tegen Trouw.
- In het NOS 8-uurjournaal de boodschap dat verpleeghuizen waarschuwen voor het te snel afbouwen voor de bezoekersstop omdat het risico op meer coronabesmettingen onder kwetsbare ouderen nog te groot is.

Onderwijs

- In een interview op AD.nl zegt Jacco Wallinga, belangrijkste modellenmaker van het RIVM, dat "scholen slechts onder 'strikte voorwaarden' open kunnen. Opties hierbij zijn basisscholen eerst, of oefenen in één regio."
- Hoewel het RIVM weinig risico's ziet in het heropenen van de scholen zijn leraren er niet gerust op. De angst onder leraren wekt wrevel bij anderen: waarom zouden leraren werk weigeren vanwege de risico's, terwijl zorg-, ziekenhuis- en gevangenispersoneel zich die houding niet kan permitteren?

- De vakbond Leraren in Actie (LIA) maakt zich grote zorgen over de gezondheid van het onderwijspersoneel en vindt dat de scholen na de meivakantie dicht moeten blijven.
- VO-Raad voorzitter Paul Rosenmöller, oppert zaterdag in de uitzending van Kassa om voor kwetsbare leerlingen speciale programma's te maken om te voorkomen dat de verschillen oplopen.
- Uit een peiling van Ouders & Onderwijs blijkt dat ouders verdeeld zijn over het benutten van de vakantie om opgelopen achterstanden in te halen.

Steunmaatregelen overheid

- Er is veel kritiek op verzoeken voor staatssteun van grote bedrijven als KLM en Booking.com. KLM ligt onder vuur vanwege het, inmiddels ingetrokken, plan om het bonusplafond te verhogen. Ook Booking.com, dat 'een miljardenwinst' maakt, zou onterecht steun aanvragen. Er wordt gepleit voor meer eisen aan steun aan bedrijven.
- In FD zegt minister Koolmees dat hij het nog amper kan geloven dat het zo snel is gelukt een noodpakket in elkaar te sleutelen. 'We hebben als kabinet een noodpakket klaargezet dat gericht is op het zo veel mogelijk behouden van de banen. Maar gaat dat alle bedrijven redden?'
- De steunmaatregelen voor de land- en tuinbouw zijn over het algemeen positief ontvangen, al wordt erop gewezen dat dit niet alle problemen zal oplossen.
- Rob Jetten (D66) ziet een kans om in een anderhalve meter-samenleving meer dwingende afspraken te maken met bedrijven die overheidssteun ontvangen.

Economie & bedrijfsleven

- Nederlandse bedrijven in strategische sectoren zoals de zorg, voeding, hightech en infrastructuur moeten beter beschermd worden tegen ongewenste investeringen en overnames. Regeringspartijen VVD, CDA, D66 en ChristenUnie en oppositiepartij PvdA roepen het kabinet op hiervoor te zorgen.
- Volgens experts van de VU kan de coronacrisis de volgende gevolgen hebben voor pensioenen: (1) Een levenslang lagere pensioenuitkering door slecht rendement kort voor de pensioendatum (2) Gezien de coronacrisis is het mogelijk dat de pensioenopbouw voor bepaalde werknemers wordt stopgezet in 2020. Inhaal stopgezette pensioenopbouw is wellicht niet mogelijk (3) Geen dekking voor overlijden en arbeidsongeschiktheid door stopzetten pensioenopbouw (4) Premies lijfrente onevenredig hoog voor zzp'ers (5) Het alsnog moeten betalen van pensioenpremie in geval betaling is uitgesteld.
- Dirk Beljaarts (branchevereniging Koninklijke Horeca Nederland) is van mening dat de anderhalve meter-samenleving voor de meeste bedrijven in de horeca vanuit financieel oogpunt niet te doen is. De sector roept het kabinet 'dringend op om per omgaande met aanvullende steunmaatregelen te komen.'
- Veel payrollbedrijven maken geen gebruik van de NOW-regeling. Bestaande knelpunten moeten alsnog worden weggenomen, zegt advocaat Sander van Riel van VRF Advocaten, die 25 procent van de Nederlandse payrollbedrijven vertegenwoordigt. Het probleem is dat de loonsom van payrollers wordt berekend aan de hand van de omzet van het payrollbedrijf, zegt Van Riel, die met een petitie komt.
- Ondanks de NOW-regeling zijn er berichten op sociale media over werknemers die toch worden verplicht om hun vakantiegeld of aanzienlijk deel van vakantie-uren in te leveren.
- Roos Wouters (de Werkvereniging) vindt dat nu het moment is om het sociale stelsel dusdanig te herzien dat alle werkenden, los van hun contractvorm, verzekerd zijn van basiszekerheid die meebeweegt met het werk, het leven en de uitdagingen die we daarin tegenkomen.

Cultuur

- Uit de cultuursector klinkt nog steeds kritiek op 300 mln. steun. Er is teleurstelling over de verdeling van het pakket en men maakt zich zorgen over de freelancers. Museumdirecteuren doen een oproep om de bredere sector te steunen.

Naleving maatregelen

- Gezondheidszorgpsycholoog Bjarne Timonen kijkt niet op van illegale feesten, zeker bij jongeren en jonge studenten. Zij kunnen zichzelf minder goed in bedwang kan houden en hebben een grote behoefte heeft aan social contact. Timonen stelt voor aparte regels op te stellen voor jongeren. Faciliteer hun behoeftes, maar maak duidelijk dat het wel op een verantwoorde manier moet gebeuren. Geef ouders duidelijke

richtlijnen. Toon ook empathie.

Nederlanders in het buitenland

- Het AD schrijft op basis van anonieme Marokkaanse overheidsbronnen dat de gespannen diplomatieke verhouding met Marokko repatriëring van de bijna 3.000 Nederlanders in het land vooralsnog in de weg staat. D66 vindt het onacceptabel dat zo veel Nederlanders nog altijd vastzitten, schrijft het AD. Kamerlid Sjoerdsma wil weten welke argumenten de Marokkaanse regering aandraagt om evacuatievluchten te weigeren en wil dat minister Blok de druk op Marokko opvoert.
- In een redactioneel commentaar schrijft De Telegraaf dat BZ een pluim verdient voor de hulp aan de vele gestrande Nederlanders. De krant noemt de coronacrisis de lakmoesproef van de consulaire verbeteringslag.

Europese aanpak

- Niet alleen de Franse president Macron maar ook minister van Financiën Le Maire en Italiaanse europolitici benadrukken dat solidariteit belangrijk is. Geen geld steken in het economisch herstel van Italië is het slechtste wat we kunnen doen, stelt Le Maire in een interview met o.a. Volkskrant.
- Er is mogelijk 1,5 biljoen euro aan steun nodig, heeft EU-commissaris Gentiloni gezegd in een interview met *Der Spiegel*.
- President Stournaras van de Griekse centrale bank pleit voor een Europese bad bank waarin 'slechte' leningen van Europese banken kunnen worden gestort.

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none">• Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19• Personeel en bewoners in zorginstellingen en verpleeghuizen• Mensen met autisme en een verstandelijke beperking• Behoeftigen die minder thuiszorg ontvangen• Bedrijven die getroffen worden door gevolgen van het virus of door maatregelen, o.a. luchthavens, ov-bedrijven, cultuurinstellingen.• Nederlanders in het buitenland	<ul style="list-style-type: none">• Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders• Werknemers en klanten van getroffen bedrijven• De hele zorgsector	<ul style="list-style-type: none">• Algemeen publiek• Politici